

FENOMENUL CUCUTENI ÎN CULTURILE NEOLITICE DIN SPAȚIUL GEOGRAFIC LOCUIT DE ROMÂNI

Radu Adrian

Prof. univ. dr., Câmpulung-Argeș, România

Spre deosebire de restul viețuitoarelor, nu se poate dovedi prin nimic că strămoșii lui *Homo sapiens* ar avea o vechime pe Pământ mai lungă de un milion de ani. Oricât ar cerceta savanții din domeniu, în cele din urmă este acceptată ideea din Biblie care notează că Omul este finalul suprem al Genezei, că a fost plămădit după chipul și asemănarea lui Dumnezeu – efort notabil, în urma căruia Acesta și-a rezervat o zi de odihnă.

Cea mai lungă perioadă terestră, oamenii au trăit adăpostiți vremelnice în peșteri, în grote și alte forme naturale. În afara faptului că și confecționau o îmbrăcăminte din blana și pielea argăsită a animalelor vâdate, vestimentații cu care și protejau corpul împotriva frigului, intemperiilor sau chiar a caniculei mari, viețuirea lor nu era mult diferită de cea a altor mamifere. Își procurau hrana mai mult din vânat, din culesul fructelor și rareori din legumele întâlnite în zonă. Totuși, inventarea vestimentației a plasat oamenii în vârful inteligenței ființelor vii. Apoi, în lunga perioadă a Paleoliticului s-au deprins să folosească unelte făcute din os, din lemn, sau din piatră cioplită sau șlefuită. Apreciind în timp calitățile deosebite ale lemnului, l-au folosit punând câte-o coadă uneltelor din piatră, pentru sporirea eficienței lor. Mai târziu au inventat sulița și arcul cu săgeți, arme care s-au folosit de-a lungul istoriei pretutindeni, atât la vânatul animalelor, cât și în războaiele dintre comunitățile umane, până la apariția și răspândirea armelor de foc.

Apreciem că, atât în Paleolitic cât și în Mezolitic, oamenii se adăposteau pentru scurtă vreme în peșteri sau grote, fiindcă principala condiție a existenței lor era vânatoarea. Ori asta însemna o deplasare permanentă laolaltă cu grupul de animale bune de vânat, pe distanțe lungi. Tribul, cu gințile și micile lor familii, nu puteau să aibă o locație

fixă, permanentă. Vânărea era o acțiune colectivă și îmbrăca diferite forme, fiindcă multe din vietățile care intrau în meniul primitivilor emigrau spre sud în perioada sezonului rece și reveneau primăvara. Alte animale hibernau iarna, și capturatul lor necesita o pricepere aparte. Vegetația ocupa un rol secundar în șirul alimentelor din perioada comunei primitive. Picturile din peșterile Lascaux și Altamira atestă efortul uriaș al omului din acele vremuri de a fi mereu prezent în apropierea multor erbivore, îndeosebi a celor mari. Redarea lor cu atâta acuratețe doar din profil atestă că erau multă vreme urmărite cu deosebită atenție, pentru a putea fi răpuse. La pândirea atentă a tuturor sălbăticiunilor participa întreaga familie fiindcă atunci, asta era școala reală a vieții. Trăind doar în sfera unei comunități sociale și inteligența deosebită cu care-și adunau informațiile au fost factorii principali prin care oamenii și-au prelungit și conservat în timp existența. Vreme de un milion de ani, grupările mari sau mici de oameni, răspândite pe toată scoarța Pământului, supraviețuiesc într-un echilibru perfect cu restul viețuitoarelor, cu ambientul florei și cu stihiiile naturii.

E dificil să stabilim cu certitudine când, în preistorie, triburile umane au ajuns să colonizeze zona spațiului geografic Carpato – Danubiano – Pontic. Experții susțin că primii hominizi au apărut în Marele Rift al Africii, iar de aici, ca urmare a înmulțirii lor excesive, au început colonizarea zonelor învecinate. În Europa s-a ajuns urmând drumul uscat al Bosforului. De aici, o parte din venetici și-a orientat deplasarea spre Orient și alta spre zona nordică a Peninsulei Balcanice – mai ales în treimea inferioară a Dunării. Separat, un val de emigranți a pătruns în Europa trecând în Peninsula Iberică prin traversarea strâmtoării Gibraltar cu pirogile. Dar principala atracție a pelerinilor era teritoriul din sudul Dunării, datorită condițiilor sale favorabile.

E cunoscut că în Cuaternar ghețarii au ocupat regiuni întinse din cuprinsul Europei. Ultima fază a glaciațiunii, numită Wurm, și-a încheiat evoluția cu 10 milenii în urmă. Calota de gheață ocupa aproape două treimi din continent. Frigul nu stăpânea sudul Spaniei, al Italiei, peninsula Balcanică și zona ei nordică. În ținutul de astăzi al României au

existat doar câțiva ghețari mici, la cota cea mai înaltă a munților sau în câteva peșteri cu condiții speciale. Ghețarul de la Scărișoara, din munții Apuseni, ne-a rămas ca o mărturie a acelor vremuri. În rest, toată zona paralelei 45, dintre râul Bug și Tisa, nu a cunoscut gerul constant al ultimei glaciațiuni. La fenomen au contribuit uriașele zăcăminte de sare din zonă, imensele pungi de petrol, mulțimea de ape minerale, cele termale, și rețeaua densă de ape curgătoare. Indiferent în ce direcție s-ar merge, nu se pot parcurge 10 kilometri fără să dai măcar de un fir de apă dulce. Nu știm dacă anterior, din epoca Precambriană până în Cuaternar, înșiruirea celorlalte glaciațiuni – Gluz, Mendel și Riss – ar fi afectat zona mai mult decât glaciațiunea Wurm. Căci din pânza freatică a subsolului izvorau tot atâtea ape curgătoare, magma fierbinte împingea la suprafață tot atâtea ape calde, iar sarea și petrolul aveau și atunci cele mai mari depozite din Europa. În multe zone sarea se găsește și la suprafață. Există chiar și izvoare cu apă sărată.

De-a lungul timpului, mișcările tectonice au îngropat atâta lemn sub scoarța terestră încât, de multe secole, minerii României sunt departe de a extrage tot cărbunele din adâncuri. Ori atâta cantitate de combustibil nu se putea forma doar în timpul glaciațiunii Wurm, și nici în timpul care i-a urmat. Însă nu doar rezervele uriașe de cărbune ne stau mărturie pentru mediul acelor timpuri, ci și mulțimea de bușteni care s-au conservat prin pietrificare în unele condiții speciale. Totodată, de-a lungul timpului, în zonă s-au depus straturi fertile foarte groase de cernoziom și humus, rezultate din iarba, frunzele și trunchiurile copacilor măcinați de vânturi, ploii și zăpezi. Spre deosebire de alte zone, despre pământul din România se spune că nu trebuie fertilizat artificial pentru practicarea agriculturii. Important e să nu uiți să semeni!

Toate acestea au făcut să se dezvolte în nordul peninsulei Balcanice o vegetație bogată, asemănătoare junglei, care găzduia o faună bogată și diversificată cum nu exista în alte locuri. Au crescut păduri imense de fag și stejar, care, întinzându-se până spre vârful semințe ale Carpaților, cedau locul pădurilor de brad. Codrii fără sfârșit existau și în secolul I

d.Hr., când latinii veniți din Roma spuneau de Ardeal că-i *țara din spatele pădurii* – Transilvania.

Zonele bogate în aproape toate formele de vegetație și pășuni, ca și mulțimea lacurilor și a râurilor cu apă bună de băut, au creat mediul favorabil multor erbivore, de la mamuți, zimbri, bouri și elani, până la cerbi, capre, suine, mufloni și animale carnivore. În aceeași măsură au prosperat câteva rase de galinacee, familia dropiilor, iar zona lacurilor a fost mediul preferat de rațe, găște, lișițe, pelicani, lebede, cormorani și multe alte păsări. În râurile de munte, în Dunăre și în lacurile din câmpii mișunau multe soiuri de pește.

Migrația spre nord a triburilor africane a început în urmă cu peste cinci sute de mii de ani. Se pare că, după colonizarea zonei prospere din avalul Dunării, ginta Omului de Neanderthal a pornit în amonte pe firul marelui fluviu ca să pipăie și terenul Europei centrale. Însă nomazii au colonizat și o zonă joasă, orientată spre est. Aici descoperiseră un spațiu bun de locuit, oval, cu o lungime de aproximativ 800 de kilometri. Zona era dominată de un lac cu apă dulce, asemănător mării Caspice, dar situat la cota de 180 de metri sub nivelul mării Mediterane. Era alimentat de Dunăre, Nistru, Bug și de râul Karâl-Izmac venit din sud.

Cea mai lungă perioadă de timp veneticii au trăit ca primitivi în spațiul geografic dintre munții Carpați și zona joasă a marelui lac. Se trăia din vânat, din culesul fructelor, al legumelor și al spicelor de graminee risipite prin câmpuri. Condițiile existenței au favorizat mult creșterea populației. Cu timpul, cam spre mileniul 10 î.Hr., comunitățile umane, inspirate de generozitatea mediului, au decis să renunțe la tradiționalul pelerinaj specific vânatului și au început să-și întemeieze primele așezări sedentare. Adunați în perimetrul fix al unui teren, chiar dacă mai păstrau principala tradiție în agonisirea hranei, oamenii au început să-și pună serios mîntea la treabă pentru rezolvarea problemelor vitale, mereu în creștere. Așa se face că și-au construit case din lemn pentru traiul familiei și s-au deprins să păstreze acolo o parte din animalele capturate ca pe o rezervă de carne, de lapte, piei sau blănuri. Alături de vite, oi și suine, au început să crească și păsări, în țarcuri

speciale. O făceau pentru carne, ouă și fulgi. Însă inventivitatea nu s-a oprit la domesticirea animalelor. În pământul din jurul gospodăriei oamenii au început să planteze, selectate, semințe de orz, grâu și mei. Au reușit să adapteze și diferiți pomi fructiferi și chiar vița de vie. Așa se ivește în istorie prima mare diviziune a muncii: separarea vânătorilor de agricultori și crescători de animale. Noul aspect din starea primitivă a umanității reprezintă ultima etapă a evoluției sociale, numită Epoca Neolitică. Ea este cel mai important moment al dezvoltării societății umane, dar, în aceeași măsură, și a omului ca individ. Se ivesc condițiile firești pentru fenomenele culturale și ale civilizațiilor. Abundența bunurilor materiale a dezvoltat mult și relațiile sociale. Nu se mai trăia izolat. O gintă cuprindea mai multe sate, cu câte cincizeci sau o sută de familii, fiecare din ele având câte zece sau douăsprezece suflete. Toți membrii tribului conlucrau pentru schimburi de produse, își comunicau noutățile, adunau informații și munceau pentru bunăstarea familiei. Se renunță la endogamie. Media vârstei se dublează față de viețuirea din perioada Mezolitică. Crește foarte mult numărul membrilor din ginți și triburi.

Miracol este că această formă nouă a existenței apare aproximativ simultan pe întregul Pământ, e adoptată de toate comunitățile omenești și se dezvoltă în forme asemănătoare fără ca locuitorii continentelor să se cunoască între ei.

Nu știm câte milenii a durat viața prosperă din valea adâncă a marelui lac menționat mai sus, dar situația s-a schimbat dramatic într-un moment al mileniului IX î.Hr. Calota glaciară Wurm s-a topit și atât nivelul mării Mediterane, cât și al oceanului Atlantic au crescut cu câțiva metri. Pragul înalt de pământ din zona Bosfor, care separa plaja mării de zona joasă din est, a fost erodat până s-a prăbușit, deschizând drumul apelor sărate. Șuvoiul a năvălit ca un tsunami peste satele din zonă. Au pierit majoritatea locuințelor laolaltă cu oamenii și animalele lor. Pe măsură ce barajul se năruia, șuvoiul creștea și, în final, a creat un culoar adâncit mult spre lac. De-a lungul câtorva săptămâni, Mediterana, împinsă și de Atlantic prin strâmtoarea Gibraltar, a tot adăugat apă în

zona care fusese teritoriul unei mari comunități de oameni. Așa a luat naștere, folosind principiul vaselor comunicante, Marea Neagră. Cea mai recentă dintre mările lumii, cu o salinitate scăzută, cu o suprafață de 403500 km pătrați. Cât teritoriul României de astăzi, laolaltă cu al Bulgariei și mai mult de jumătate din Ungaria.

Fenomenul a rămas notat în memoria colectivă, s-a transmis din generație în generație, a devenit legendă care, culeasă de autorii Bibliei, poartă numirea de *Potop*. Notația biblică ne transmite nu doar informații despre imensitatea prăpăduului, ci și despre diversitatea faunei din zonă. O parte din oameni s-au retras în est din calea apelor care tot creșteau, dar cei mai mulți au preferat zona nord-vestică. Aduceau cu ei tot ce puteau să care cu brațele, însă valoarea cea mai mare o aveau cunoștințele și inteligența purtate sub frunte. Căci ajunseseră deja să dezvolte o tehnologie în prelucrarea metalelor, în special a bronzului, mult înainte altor comunități. Arheologii submarini de astăzi au localizat mai multe reliefuri aplatizate uniform pe fundul mării, rectangulare sau rotunde, care nu pot fi decât restul unor edificii făcute de mâna omului. Din aceste situri sau adus la suprafață câteva obiecte și instrumente din bronz, toate realizate cu multă pricepere. Testarea lor cu C14 atestă că aparțin perioadei anterioare cataclismului.

Aspectul cel mai important al viețuirii în Epoca Neolitică este stabilirea triburilor în teritorii fixe și trecerea la practicarea agriculturii. Se construiesc case din lemn în care locuiesc familiile, se inventează plugul din corn de cerb cu care, tractat, se ară pământul, se domesticesc anumite animale, păsări, și chiar primele cereale, legume și pomi fructiferi. Casele încep să aibă câte o cămară pentru depozitarea alimentelor și a unei părți din rezervele agricole pentru consumul din timpul iernii sau pentru semănat la începutul primăverii. Se foloseau și recipiente din lemn, însă invenția cea mai importantă, care va revoluționa în totalitate viața colectivității umane, până la nivel de civilizație, este *Ceramica*.

Numim Ceramică tehnica și arta prelucrării argilei maleabile în diferite forme și uscarea totală a ei, ca prin ardere să devină un material

foarte dur. Prin arderea lutului se fac cărămizi pentru construirea locuințelor, se fac țigle și olane pentru acoperișuri, conducte pentru aducerea sau deversarea apei, o mulțime de vase pentru bucătărie și menaj și toate obiectele de uz casnic din gospodărie. Însă argila, înainte de a fi modelată, trebuie să treacă prin tratamente speciale. *Curățarea* reprezintă înlăturarea corpurilor străine (piatră, nisip, scoici, resturi lemnoase) care în timpul arderii, fiindcă au alt coeficient de dilatație, produc fisuri, spurgeri sau explozii. *Dospirea* înseamnă depozitarea lutului câteva luni în spații închise, la o temperatură și umiditate constante, pentru uniformizarea pastei. *Frământarea* este tratament care constă în aplatizarea lutului în straturi subțiri pe o suprafață plană și rulatul lui ca o clătită. Apoi se tasează din nou călcat în picioare ori bătut cu un mai. Operația se repetă de mai multe ori.

Meșterii olarii erau cei mai respectați oameni. Până la inventarea roții olarului, lutul ceramicii s-a modelat doar cu mâna. Asta nu i-a împiedicat să facă vase de diferite mărimi și forme, majoritatea rotunde, care stăteau neclintite pe suportii cu suprafețe orizontale. Câteva milenii ei au realizat toate recipientele din gospodărie, necesare pentru asigurarea unei existențe elevate, superioară celei nomade. Vesela începe să reprezinte partea cea mai scumpă din inventarul casei. Dar în afara funcției utilitare, ceramica a fost investită cu încă o calitate, percepută doar de om: ornamentarea vaselor cu grafieri decorative care notau informații, idei și chiar opinii religioase. În afara modelării vaselor, ceramica neolitică s-a preocupat și de modelarea unor siluete antropomorfe sau zoomorfe de mici dimensiuni (fig. 2.1). Apar o mulțime de zeități feminine, busturi de bărbați, de femei, de copii și chiar portrete bine realizate.

În perioada neolitică a spațiului locuit de români au apărut mai multe culturi, care și-au fondat, fiecare în stilul său, câte o orientare spre o formă stilistică cu entitate bine definită.

În nord-vestul Transilvaniei se remarcă *Cultura Criș* (fig. 2.2). Se realizează grupul de vase denumit ceramică liniară, modelată din pastă de argilă bine aleasă. Coacerea se făcea în cuptoare circulare, dar cu ardere

Fig. 2.1. Siluete antropomorfe sau zoomorfe de mici dimensiuni.

incompletă. Piesele rezultate rămâneau cenușii, însă dure. Se dezvoltă și modelatul artistic al unor statuete, care redau imagini antropomorfe și zoomorfe. Sunt motive care apar uneori și pe suprafața vaselor.

Fig. 2.2. Grup de vase din Cultura Criș.

În Muntenia, în Oltenia și în vestul Transilvaniei spre sfârșitul mileniului al V-lea se dezvoltă *Cultura Turdaș* (fig. 2.3). Lutul era amestecat cu pleavă și, uneori, cu nisip fin pentru degresare. Ornamentul vasului se făcea prin două sau trei rânduri de incizii. Uneori benzile sunt în zigzag sau în meandre. Se încearcă reprezentarea unor animale cornute sau de pradă. Se dezvoltă foarte mult reprezentările zoomorfe. Imaginile antropomorfe dovedesc o înțelegere și o reconsiderare a rostului omului în lume. Amintim aici un cap de statueta modelat cu multă putere de sugestie. Are chelia omului marcat de vârstă, nasul proeminent și ochii subțiați meditativ. Bustul, încărcat cu incizii circulare și rectangulare bine decise, ne sugerează că personajul era un lider spiritual, fiindcă doar preoții aveau corpul tatuat. Prin forma însemnelor de pe corp, primitivii își etalau gradele și funcțiile în societate.

Fig. 2.3. Grup de vase din Cultura Turdaș.

În Muntenia, începând de la malul Dunării până la zona dealurilor subcarpatice, se dezvoltă *Cultura Boian* (fig. 2.4), ca o continuare superioară a *Culturii Turdaș*. Vasele au forme variate, cu înfățișări prețioase, care demonstrează că deja existau ateliere cu transmiterea meșteșugului din generație în generație. Decorarea se face prin incizie, iar modelul rămâne un relief prin excizia din jurul său. În afara acestei tehnici, se mai folosește și umplerea conturului cu lut alb. Inovația conferă vasului un aspect decorativ unitar și o expresivitate originală. Cele mai multe din ornamente sunt din familia meandrelor.

Fig. 2.4. Grup de vase din *Cultura Boian*.

Cu timpul, pe aproape toată întinderea Olteniei se dezvoltă ceramica *Culturii Vădastra* (fig. 2.5). Deosebit de variate ca formă și

decor, vasele introduc aspectul tronconic, uneori sferoidal, și piciorul înalt la fructiere. Ceramiștii Vădastrei sunt foarte preocupați de tratarea decorativă a vaselor și a siluetelor din ornament, mai ales pentru cele destinate ritualurilor. Încă de atunci se stabilesc ca principale forme motivele decorative bazate pe geometrismul drept.

Fig. 2.5. Grup de vase din Cultura Vădastra.

Cultura Gumelnița (fig. 2.6), cu o arie mai largă de răspândire, cuprindea în mileniul al IV-lea î.Hr. Muntenia, sud-estul Moldovei, Dobrogea, Oltenia și nord-estul Bulgariei. Se remarcă prin introducerea unui număr apreciabil de vase care au siluete antropomorfe și zoomorfe. Interesantă este soluționarea plastică fericită a unor imagini de animale sau oameni care pot păstra, în aceeași măsură, funcția utilitară a vasului împletită cu cea estetică. Tot aici întâlnim machete de edificii, din care una are trei niveluri. Credem că piesa vizează un edificiu de cult al unei căpetenii sau al liderilor spirituali.

Fig. 2.6. Grup de vase din *Cultura Gumelnița*.

Tot în mileniul V, în Dobrogea apare o ceramică specială, în *Cultura Hamangia* (fig. 2.7). Vasele se remarcă printr-o sobrietate a expresiei, cu contururi liniștite, care deseori sugerează eleganța. Întâlnim

cupe de mână, vase sferoidale, fructiere sau vase cu picior înalt, vase cu gât și străchini de dimensiuni mari care puteau fi folosite la ospățul mai multor persoane. Decorul se realiza prin împunsături în brâie continue, zigzaguri sau triunghiuri. Uneori, prin influențe externe, apar și linii curbe, spirale sau meandre.

Fig. 2.7. Grup de vase din Cultura Hamangia.

În *Cultura Hamangia* un capitol interesant îl ocupă figurinele antropomorfe. Printre ele, cele mai frecvente sunt idolii feminini semnificând cultul fecundității. Se remarcă o dezvoltare serioasă a gustului pentru frumos, noblețe și spirit uman. Modelarea sculpturii se apropie mult de viziunea artistică din prima jumătate a secolului XX. În afara tratării în volume generoase a părților feminine dorsale, siluetele au capul în prelungire gâtului, ceea ce le dă un plus de monumentalitate și

entitate stilistică. Două din figurinele descoperite la Cernavodă au mișcat mult conceptul istoricilor care considerau primitivă și naivă arta din perioada neolitică. Una din statuete, numită *Gânditorul*, reprezintă un bărbat așezat pe un scăunel, cu capul sprijinit între palme. Silueta, adusă la o stilizare maximă, sugerează un om care gândește profund. A doua piesă, numită *Soția*, reprezintă o femeie tot așezată, cu ambele mâini sprijinite pe genunchiul drept, ușor ridicat. Cu șoldurile modelate în dimensiuni mari, piesa evidențiază atribuția esențială a feminității. Accentuarea expresivă a structurii anatomice, modelare clară și concisă, scoaterea în evidență a unor părți anatomice pentru sugerarea unui spațiu ideatic, dar mai asocierea pentru prima dată a expresivității corpului și a feții cu gestul mâinilor, ridică cele două sculpturi la cota unei maturități artistice depline. Ambele piese sunt considerate capodopere ale sculpturii neolitice universale.

Fig. 2.8. a. *Gânditorul*; b. *Soția*.

Cultura Cucuteni (fig. 2.9) a creat, începând din mileniul al V-lea, cea mai complexă, matură și valoroasă ceramică neolitică din Europa. Se dezvoltă într-un spațiu incredibil de larg. Ocupă Transilvania de sud-est, Muntenia de nord-est, Moldova toată până la Nistru, sudul Poloniei și

Ucraina până la Kiev. În ceramică apar o largă varietate de forme: vase cilindrice, sferice, conice, bitronconice, vase cu postamente speciale, amfore, cupe, fructiere cu picior, chiupuri, căni, strecurători, polonice, talere, vase de cult, urne funerare etc. În decorare se folosește mai întâi incizia, împungerea, excizia, dar apogeul culturii este marcat de pictarea vaselor cu pensula. Culorile folosite de meșteri sunt roșu, brun, ocru, alb și negru, dar niciodată nu sunt puse toate laolaltă, ci doar în grupe de câte trei. În faza târzie, doar câte două. Cu toate acestea, se remarcă printr-o stilistică bine definită, de neconfundat. Decorarea vaselor este de o imensă varietate, unică în Neoliticul istoriei universale. Motivele de bază sunt nonfigurative, dominate de linii curbe închise sau deschise, oblice, spirale, linii frânte care se repetă, cercuri, buline, romburi sau meandre. Evitând liniile sau compunerea orizontală ori verticală, toate desenele sugerează o mișcare vie, perpetuă. În afara vaselor, purtătorii culturii Cucuteni au dezvoltat, cu aceeași exigență, și o artă a statuetelor. La fel ca motivele decorative de pe pereții vaselor, sculpturile antropomorfe

Fig. 2.9. Grup de vase din Cultura Cucuteni.

ilustrează credința timpului.

Dacă inițial religia primitivilor era animistă, cu trecerea timpului s-a ajuns la un politeism superior. Întâlnim un număr imens de reprezentări zoomorfe și antropomorfe modelate cu multă sensibilitate și competență tehnică. Prin tematică și soluțiile abordate, sculpturile mici cucuteniene ocupă un capitol bine definit în spațiul artistic al Neoliticului european.

Majoritatea sculpturilor antropomorfe reprezintă femei, care slujesc cultului fertilității. Toate erau dominate de Marea Mamă. Ea apare când ca matroană așezată, când ca fecioară cu silueta zveltă. Sculpturile din prima fază sunt de dimensiuni mici, între 3,5 și 5 cm, au părțile dorsale amplificate ca în ajunul nașterii și sunt redată stând jos. În categoria a II-a sunt statuetele destinate altor ritualuri și au înălțimi între 7 și 17 cm. Cele mai multe au capul în formă de coloană, corpul alungit și masiv, cu picioare scurte. Se remarcă o modelare lejeră, spontană, cu

Fig. 2.10. Grup de vase din Cultura Cucuteni.

tendință de unicitate, care nu respectă un canon. Unele au corpul decorat cu incizii umplute cu alb, care repetă modele din pictatul vaselor.

Statuetele din perioada B au înălțimea cuprinsă între 11 și 25 de cm. Capul are forma unui disc poziționat frontal. Se stabilesc raporturi estetice între cap, gât, torace, abdomen, coapse și gambe. Echilibrul dintre acestea dau zveltețe, monumentalitate, finețe și chiar eleganță. Picioarele nu sunt modelate separat, dar sunt despărțite, pe toată lungimea lor, de un șanț care se termină la nivelul labei piciorului. Aici fac corp comun și alcătuiesc un vârf care, prin înfigerea în nisip, ținea statueta verticală în timpul slujbei religioase.

Interesant este că niciuna de culturile neolitice din spațiul Carpato-Danubiano-Pontic nu și-a propus realizarea unor forme plastice în piatră sau os. Lejeritatea modelării lutului, expresivitatea lui mult mai largă, ocuparea comodă a spațiilor mici dintre vase în cuptorul de ardere, precum și faptul că erau bune și suficiente pentru exigența pieței, au constituit decizia alegerii materialului.

Bibliografie:

1. Radu A. *Fenomenul cucuteni în culturile neolitice din spațiul geografic locuit de români*. București, Editura RCR Editorial. 2020. 449p. ISBN 978-606-745-078-1